

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Pawła Stachowicza pt.:

**„Produkcja i pozyskanie biomasy lignocelulozowej
oraz wytwarzanie z niej peletu”**

1. Wprowadzenie

Niniejsza ocena została opracowana w odpowiedzi na pismo przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny rolnictwo i ogrodnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie prof. dr hab. Agnieszki Pszczółkowskiej z dnia 12 maja 2023 roku. Przedłożona rozprawa doktorska została wykonana w Katedrze Genetyki, Hodowli Roślin i Inżynierii Biosurowców Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie pod kierunkiem prof. dr hab. inż. Mariusz Jerzego Stolarskiego oraz w Przedsiębiorstwie Quercus sp. z o.o. z Pasymia pod kierunkiem promotora pomocniczego - dr inż. Waldemara Sieniawskiego w ramach III edycji programu „Doktorat Wdrożeniowy”, współfinansowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

2. Tytuł, forma i problematyka badawcza rozprawy doktorskiej stanowiącej podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora

Rozprawa doktorska mgr Pawła Stachowicza pt. „Produkcja i pozyskanie biomasy lignocelulozowej oraz wytwarzanie z niej peletu” stanowi zbiór czterech powiązanych tematycznie artykułów naukowych, opublikowanych w języku angielskim w renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym. Trzy publikacje współautorskie Kandydata i jego Promotora ukazały się w roku 2023 w czasopismach: Industrial Crops and Products (IF: 6.449, 200 pkt. MEiN) – 2 prace i Energies (IF: 3.252, 140 pkt. MEiN), zaś czwarta praca znajduje się na etapie recenzji w czasopiśmie Renewable Energy (IF: 8.634, 140 pkt. MEiN). Sądzę, że publikacja artykułów w tak krótkim czasie w wysoko punktowanych czasopismach naukowych stanowiła wyzwanie i zasługuje na szczególne podkreślenie. Doktorant jest pierwszym autorem trzech spośród czterech prac ocenianego cyklu z potwierdzonym indywidualnym wkładem na poziomie 40-65%. W mojej ocenie, wymienione przez Kandydata formy aktywności związane z powstaniem cyklu publikacji stanowiących rozprawę doktorską oraz zadeklarowany wkład autorski, pozwalają na weryfikację ogólnej wiedzy teoretycznej z zakresu dyscypliny naukowej rolnictwo i ogrodnictwo oraz umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Tematyka rozprawy doktorskiej mgr Pawła Stachowicza wpisuje się w priorytetowy nurt badań nad biomasą jako źródłem energii odnawialnej i dotyczy trzech wybranych wieloletnich roślin drzewiastych: robinii akacjowej, topoli i wierzby oraz możliwości użycia wytworzonej przez nie biomasy do produkcji peletu.

Obserwowany stały wzrost populacji ludzkiej a co za tym idzie zwiększająca się konsumpcja energii, stwarzają konieczność zaspokajania potrzeb w tym zakresie ze zmniejszającego się zasobu surowców nieodnawialnych. Jednakże paliwa kopalne nie będą w stanie zaspokoić popytu w dłuższej perspektywie, dlatego też poszukuje się alternatywnych źródeł energii opartych za zasobach odnawialnych. Obecnie jako surowiec energetyczny

wykorzystywana jest biomasa pochodząca głównie z lasów, przemysłu drzewnego i rolnictwa, w tym odpadów produkcyjnych oraz przemysłu spożywczego. Szczególnie pod tym względem przydatne są wieloletnie uprawy przemysłowe, w tym rośliny drzewiaste o krótkiej rotacji (jak np. wierzba, topola lub robinia akacjowa). Ich uprawa przez wiele lat, szczególnie na gruntach marginalnych, zdolność odrastania po każdym zbiorze, niskie zapotrzebowanie na składniki pokarmowe i zabiegi uprawowe prowadzą do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i zwiększenia akumulacji węgla w glebie. Do ich nawożenia stosuje się głównie nawozy mineralne lub organiczne (obornik, odpady z biogazowni lub osady ściekowe), stąd zbadanie efektów użycia specjalnych inokulacji mikoryzowych lub ligniny jako pozostałości poprodukcyjnej podczas wytwarzania papieru oceniam pozytywnie i wysoko.

Zdecydowaną część energii odnawialnej pozyskuje się poprzez wykorzystanie biomasy w procesie spalania. Jednakże biomasa drzewna, zarówno w formie pierwotnej, jak i w formie pozostałości poprodukcyjnych jest biopaliwem niejednorodnym. Dużo lepszym rozwiązaniem jest zastosowanie, ułatwiającego logistykę i obsługę, standaryzowanego biopaliwa w formie peletu. W ostatnim czasie obserwuje się wzrost światowej produkcji peletu, produkowanego najczęściej z trocin i pozostałości po przerobieniu drewna leśnego. Jego ceny rosną, dlatego też warto podjąć badania nad poszukiwaniem nowych surowców do produkcji peletu m.in. z plantacji SRWC. Dlatego też interesującym było zbadanie przydatności biomasy robinii akacjowej, topoli i wierzby pozyskiwanych w krótkich rotacjach zbioru do produkcji peletu w mieszaninach z trocinami pochodzenia leśnego (sosna, brzoza), jak i określenie charakterystyki właściwości termofizycznych oraz chemicznych tak otrzymanego peletu. Całość dopełnia wykonanie obliczeń efektywności energetycznej i ekonomicznej całości działań związanych z jego produkcją. Tytuł rozprawy został sformułowany trafnie, a wybór jako przedmiotu badań ww. roślin wieloletnich uważam za istotny walor pracy. Wysoko oceniam także kompleksowe podejście do badań i ich obszerny zakres.

W świetle powyższych faktów podjęta przez mgr Pawła Stachowicza kompleksowe badania dotyczące zbadania potencjału plonowania i jego wartości energetycznej trzech wieloletnich roślin energetycznych pozyskiwanych w krótkich rotacjach zbioru w dłuższej, kilkunastoletniej perspektywie jako przydatnego dla środowiska źródła energii należy uznać za ważne i wysoce aktualne, szczególnie że zakończone zostały otrzymaniem produktu finalnego w postaci wytworzonego z nich peletu.

3. Formalna analiza rozprawy

Prezentowana dysertacja składa się, jak już wspomniano wcześniej, z czterech powiązanych tematycznie, anglojęzycznych prac opublikowanych w 2023 roku w znaczących czasopiśmie naukowych o łącznej liczbie punktów 540 wg punktacji MNiSW zgodnie z rokiem wydania (z sumarycznym IF wynoszącym 16,15), co jest zgodne z art. 187 pkt 3. ustawy (Dz. U. 2022 poz. 574 ze zm.).

Artykuły stanowiące recenzowaną rozprawę są opracowaniami współautorskimi (2 autorów), przy czym w trzech Doktorant jest pierwszym autorem. Deklarowany wkład pracy Doktoranta w opracowaniach współautorskich wynosi 40-65%, co pokrywa się z zakresem i udziałem prac przedstawionych w oświadczeniach zamieszczonych w załącznikach. Wkład Doktoranta w powstanie publikacji polegał m.in. na: opracowaniu koncepcji i metodyki badań, pozyskaniu finansowania badań, dostarczeniu i utrzymywaniu części danych badawczych, wykonaniu części badań, opracowaniu wyników, analizie i walidacji danych, walidacji, wizualizacji, pisania manuskryptu oraz poprawionego tekstu po recenzjach a także każdorazowo przeprowadzeniu procesu jako autor korespondencyjny. Tym samym spełnia On jeden z warunków stawianych kandydatom na stopień doktora – opanowanie umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej (zgodnie z art. 187 pkt 1. ustawy (Dz. U. 2022 poz. 574 ze zm.).

Rozprawa obejmuje 101 stron maszynopisu. Dołączone do niej zostały cztery oryginalne publikacje bazowe wraz z materiałami dodatkowymi zajmującymi dalsze 113 stron druku oraz dwie strony oświadczeń współautorów prac. Całość została podzielona na 9 głównych części, wyróżniając następujące rozdziały:

- Lista publikacji wchodzących w skład rozprawy doktorskiej oraz Streszczenie w języku polskim i angielskim - co jest zgodne z art. 187 pkt. 4 ustawy (Dz. U. 2022 poz. 574 ze zm.);
  - 1. Kilkustronicowe wprowadzenie, zawierające syntetyczną charakterystykę problematyki poszczególnych prac wchodzących w skład rozprawy;
  - 2. Określenie przedmiotu badań, hipotezy badawczej oraz celu rozprawy doktorskiej;
  - 3. Bogato ilustrowany rozdział: Materiał i metody podzielony na 7 podrozdziałów opisujących doświadczenia polowe i laboratoryjne, zakończony określeniem metodologii obliczeń statystycznych;
  - 4. Wyniki badań i dyskusja podzielone na dalszych 8 podrozdziałów;
  - 5. Wnioski;
  - 6. Powiązanie badań z działalnością przedsiębiorstwa;
  - 7. Literatura zawierająca 94 pozycje;
  - 8. Oświadczenia współautorów oraz
  - 9. Prezentacja cyklu 4. prac wchodzących w monotematyczny cykl – tj.:
- P1. Stolarski M.J., Stachowicz P. 2023. *Black locust, poplar or willow? Yield and energy value in three consecutive four-year harvest rotations*. *Industrial Crops and Products*, 193, 116197, <https://doi.org/10.1016/j.indcrop.2022.116197>. IF: 6.449; 200 pkt. MEiN
- P2. Stachowicz P., Stolarski M.J. 2023. *Thermophysical properties and elemental composition of black locust, poplar and willow biomass*. *Energies*, 16, 305. <https://doi.org/10.3390/en16010305>. IF: 3.252; 140 pkt. MEiN
- P3. Stachowicz P., Stolarski M.J. 2023. *Short rotation woody crops and forest biomass sawdust mixture pellet quality*. *Industrial Crops and Products*, 197, 116604, <https://doi.org/10.1016/j.indcrop.2023.116604>. IF: 6.449; 200 pkt. MEiN
- P4. Stachowicz P., Stolarski M.J. 2023. *Pellets from mixtures of short rotation woody crops with forest-derived biomass: Production costs and energy intensity*. Jak podaje Autor „tytuł czwartej publikacji to tytuł roboczy i może na ulec modyfikacji ze względu na ewentualne poprawki po uwagach i sugestjach recenzentów oraz edytora czasopisma, gdyż w momencie składania niniejszej rozprawy doktorskiej była ona na etapie recenzji w czasopiśmie *Renewable Energy* (IF: 8.634; 140 pkt. MEiN).

Bazę bibliograficzną rozprawy stanowią w przypadku pierwszej pracy – 55 pozycji, w drugiej – 40 pozycje, w trzeciej – 70 pozycji, zaś w pracy czwartej cyklu – 65 pozycji literaturowych, z których *gros* to pozycje anglojęzyczne, pod względem formalnym cytowane w sposób właściwy. Pozytywnie oceniam, że cytowana literatura pochodzi w większości z ostatnich dwóch dekad, jest ściśle związana z poruszonymi problemami badawczymi i stanowi doskonale kompendium wiedzy dla czytelnika.

Z formalnego punktu widzenia rozprawa spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim.

4. Merytoryczna analiza pracy

Metodyka wykonanych prac jest prawidłowa, wyniki badań są szczegółowo analizowane i dyskutowane, zarówno na tle bieżącej literatury krajowej, jak i zagranicznej, stąd wartość zaprezentowanych w rozprawie publikacji w mojej ocenie jest wysoka. Doktorant wykazał się dobrą znajomością literatury, którą umiejętnie wykorzystał w czasie planowania doświadczeń, opisywania wyników i prowadzenia dyskusji. Dyskusje w przedstawionych publikacjach są napisane właściwie i są wyznacznikiem dojrzałości naukowej Pana mgr Pawła Stachowicza. Podjęte przez mgr inż. Pawła Stachowicza badania

nad trzema gatunkami roślin drzewiastych o wysokim potencjale energetycznym (wierzba, topolą i robinia akacjową) oraz charakterystyką ich biomasy i otrzymanego z niej peletu, jak i możliwościami ich uprawy z zastosowaniem innowacyjnych metod wzbogacania gleby mają ogromne znaczenie, tak z naukowego, jak i poznawczego punktu widzenia.

Artykuły opublikowano w bieżącym roku zaś doświadczenia polowe w stacji doświadczalnej UWM prowadzono od 2010 do 2021 roku (przy czym zbiory biomasy badanych roślin energetycznych uwzględnione w dysertacji dotyczyły trzech kolejnych czteroletnich rotacji). Tak znaczący przedział czasowy świadczy, że Doktorant podjął się rozwiązania złożonego problemu opracowania technologii wzbogacania gleby, pozyskania i przetworzenia na pelet biomasy lignocelulozowej z wierzby, topoli i robinii. Należy podkreślić, że uczynił to z przemyśleniem i wizją badawczo-praktyczną.

W części opisowej dysertacji Autor przedłożył krótkie wprowadzenie w którym wprowadza czytelnika w zagadnienia światowej energetyki i na tym tle zarysowuje znaczenie wieloletnich roślin energetycznych dających biomasę w postaci drewna oraz charakteryzuje rynek standaryzowanego biopaliwa stałego – peletu. W dalszej kolejności przedstawia 3 problemy badawcze sformułowane w postaci pytań oraz 5 szczegółowych hipotez i 4 celów badawczych, które realizował podczas badań. W dalszej kolejności przedstawia metodykę przeprowadzonych badań, która podzielona została w logiczny sposób na część dotyczącą badań polowych, laboratoryjnych oraz produkcji peletu (łącznie z porównaniem do norm jakościowych) wraz z analizą kosztów i energochłonnością jego produkcji, zakończone analizami statystycznymi. Rozdział jest bogato ilustrowany, ułatwiając czytelnikowi poruszanie się w prezentowanej tematyce, a dodatkowe informacje nt. używanych metodyk znajdują się w odpowiednich manuskryptach na których bazuje niniejsza rozprawa.

W kolejnej części: Wyniki badań i dyskusja Autor umiejętnie sprawozdaje uzyskane rezultaty, zamieszczając krótki opis i ilustrację warunków meteorologicznych oraz wybiórcze tabele i rysunki przeniesione i opisane z publikacji bazowych, stanowiąc streszczenie badań opisanych w 4. artykułach na których praca doktorska została oparta. Autor starał się także odnieść do danych z literatury światowej.

Część opisowa kończy się dwunastoma niezwykle rozbudowanymi wnioskami, dotyczącymi zarówno charakterystyki termofizycznej i składu chemicznego biomasy badanych gatunków SRWC pod wpływem zastosowanych czynników eksperymentalnych, jak i badania potencjału wykorzystania ich biomasy w produkcji peletu. Myślę, że wnioski te z powodzeniem można byłoby skrócić i uogólnić. W obecnej formie wydają się streszczeniem badań. Warto byłoby usunąć także niezbyt fortunne sformułowania (np. wniosek 3 – Z punktu widzenia wilgotności i wartości opałowej biomasy... najbardziej korzystnymi z energetycznego punktu widzenia... charakteryzowała się robinia a najgorzej pod tym względem wypadła topola). Wydaje się także, że zawartość wniosku 5 powinna zostać przeniesiona do rozdziału 6. Dodatkowo zawarto w niej rozdział opisujący powiązanie badań z działalnością firmy Quercus sp. z o.o., dzięki czemu możliwa będzie optymalizacja pozyskiwania surowców do produkcji biopaliwa stałego z lokalnych źródeł, kosztów logistyki oraz wyprodukowanie dobrego jakościowo peletu, stwarzając firmie możliwość uzyskania przewagi na rynku paliwowo-energetycznym.

Pierwsza praca z cyklu pt. „*Black locust, poplar or willow? Yield and energy value in three consecutive four-year harvest rotations*” przedstawia dwunastoletnie wyniki badań, których przedmiotem było określenie wpływu gatunku, sposobu wzbogacania gleby i rotacji na cechy morfologiczne, przeżycie, plon i wartość energetyczną otrzymanej biomasy.

Badania potwierdziły, że zastosowanie ośmiu sposobów wzbogacania gleby w postaci jednokrotnego zastosowania ligniny – tj. pozostałości po produkcji wyrobów papierniczych

lub szczepionki mikoryzowej oraz aplikowanego trzykrotnie nawożenia mineralnego modyfikuje produktywność roślin energetycznych i jakość uzyskiwanej biomasy. Spośród porównywanych trzech gatunków, topolę cechowały najwyższe plony suchej masy ($9,1 \text{ Mg ha}^{-1} \text{ r}^{-1}$), natomiast w przypadku wierzby i robinii były średnio odpowiednio o 6,5% i aż niemal o połowę niższe. Najwyższy plon biomasy uzyskano po zastosowaniu ligniny i nawożenia mineralnego. Przy czym porównując plony i ich wartość energetyczną stwierdzono, że niezależnie od gatunku SRWC, zwiększały się one podczas kolejnych czteroletnich rotacji (szczególnie u robinii, która charakteryzowała się największą wartością opałową). Spośród wszystkich badanych gatunków SRWC najwyższą całkowitą produkcję biomasy i najwyższą wartość energetyczną plonu uzyskano w 12-letnim okresie eksperymentu dla wierzby po wzbogaceniu gleby łącznie w ligninę, inokulacji mikoryzowej i z nawożeniem mineralnym. Natomiast u topoli i robinii najwyższe plony biomasy uzyskano w obiektach, na których zastosowano ligninę i nawożenie mineralne.

Zgodnie z logicznym ciągiem i konsekwencją prowadzonych badań i rozwiązywanych problemów badawczych w kolejnych opracowaniach Doktorant przeanalizował wpływ stosowanych agrotechnologii badanych wieloletnich gatunków roślin energetycznych na jakość ich biomasy i przydatność do produkcji peletu a następnie wyliczył koszty, energochłonność i efektywność produkcji peletu. Druga praca z cyklu zatytułowana *"Thermophysical properties and elemental composition of black locust, poplar and willow biomass"* dotyczy określenia właściwości termofizycznych i składu elementarnego biomasy trzech analizowanych gatunków SRWC. Stwierdzono, że największy wpływ na zmiany wilgotności biomasy, zawartości popiołu, jej wartości opałowej i zawartości azotu i siarki miał gatunek SRWC, podczas gdy rotacja zbioru w największym stopniu modyfikowała zawartość węgla, wodoru i chloru, zaś zastosowane sposoby wzbogacania gleby modyfikowały w dużo mniejszym zakresie zawartość substancji lotnych i węgla. Dendromasa robinii charakteryzowała się niższą wilgotnością i zawartością węgla i najwyższą wartością opałową, lecz jednocześnie niekorzystnym z punktu widzenia energetyki składem (najwyższą zawartością S, N i Cl). Natomiast biomasa topoli charakteryzowała się najwyższym ciepłem spalania i wilgotnością, zawartością węgla i popiołu. W przypadku wierzby obserwowano największą zawartość substancji lotnych, średnią wilgotność i najniższą zawartość popiołu, N i Cl. Przy czym myślę, że Autor powinien unikać wyliczania procentów z wartości podawanych w tych samych jednostkach – m.in. w pracy (np. na str. 49), czy w artykule zamieszczonym w czasopiśmie *Energies* (na str. 4). W kolejnych czteroletnich rotacjach zbioru notowano zmniejszanie się wilgotności, zawartości popiołu, azotu i wartości opałowej i zwiększenie ciepła spalania. Zastosowanie ligniny do wzbogacania gleby spowodowało zwiększenie zawartości azotu i substancji lotnych i węgla, zaś inokulacja mikoryzowa wiązała się ze zwiększeniem zawartości popiołu, chloru i wodoru, natomiast w obiektach z zastosowaniem nawożenia mineralnego notowano większą zawartość S, popiołu i ciepło spalania biomasy SRWC.

W trzeciej pracy zatytułowanej *„Short rotation woody crops and forest biomass sawdust mixture pellet quality”* Doktorant określił właściwości termofizyczne i skład pierwiastkowy peletu wyprodukowanego z drewna leśnego (sosna, brzoza) i biomasy trzech badanych gatunków SRWC oraz z ich mieszanin (łącznie 23 rodzaje) oraz porównał je z parametrami zawartymi w dostępnych normach klasyfikujących to biopaliwo stałe.

Największymi wymiarami charakteryzował się pelet wierzbowy, średnie wartości tej cechy obserwowano w przypadku mieszaniny biomasy rolniczej i leśnej, najkrótszy zaś, lecz o największej wytrzymałości mechanicznej i największym ciepłe spalania był pelet sosnowy. Należy zaznaczyć, że zastosowanie peletu sosnowego w mieszaninach podnosiło wytrzymałość mechaniczną produktu i zmniejszało udział frakcji drobnej. Minimalna gęstość nasypowa, wymiary, wilgotność oraz ciepło spalania i wartość opałowa a także zawartość siarki wszystkich rodzajów peletu spełniały warunki określone w normach jakościowych, choć użycie brzozy lub zwiększenie udziału biomasy rolniczej SRWC wpływało na

zwiększenie gęstości nasypowej i ciepła spalania oraz zmniejszenie wartości opałowej. Największą zawartość popiołu, siarki, chloru i azotu stwierdzono w biomase robinii, natomiast najwięcej węgla a zarazem najmniej azotu, chloru i siarki zawierał pelet sosnowy. Jakość peletów otrzymanych z mieszanin dwóch badanych rodzajów biomasy (leśnej i rolniczej) zmniejszała się wraz ze wzrostem ilości biomasy SRWC w stosunku do leśnej, głównie z powodu zwiększenia zawartości popiołu, azotu, siarki i chloru. Trzy rodzaje peletów: otrzymane z sosny zwyczajnej i uzyskane z mieszaniny 75% biomasy sosny i 25% wierzby lub topoli spełniały kryteria najbardziej restrykcyjnych klasyfikacji jakościowych dla peletu (tj. A1 wg ISO, Grade 1 wg KFRI).

Badania potwierdziły, że zastosowanie odpadowych trocin drzew leśnych do produkcji peletu wiązało się z niższymi kosztami i nakładami energetycznymi w stosunku do biomasy rolniczej SRWC. Tym nie mniej jej użycie pozwala to na urozmaicenie i uzupełnienie składu surowcowego podczas produkcji tego biopaliwa stałego. W ostatniej pracy z cyklu pt. *„Pellets from mixtures of short rotation woody crops with forest-derived biomass: Production costs and energy intensity.”* Doktorant dokonał porównania kosztocłonności i efektywności produkcji dokonując uproszczonej analizy ekonomicznej dla badanych rodzajów biomasy rolniczej i leśnej wykorzystywanej samodzielnie lub w mieszaninach w procesie otrzymywania peletu. Tę część opracowania oceniam niezwykle wysoko, jest podsumowaniem i uwieńczeniem badań, ze szczególnym uwzględnieniem ich aspektu praktycznego. Wykazano, że biomasa rolnicza SRWC wierzby, topoli i robinii akacjowej może być z powodzeniem wykorzystana jako surowiec do produkcji peletu. Jednakże koszty i energochłonność produkcji są zwykle wyższe w porównaniu do peletu z odpadowej biomasy pochodzenia leśnego. Stwierdzono, że najwyższe koszty stanowił zakup surowców (ponad 50%), natomiast pozostałe wyodrębnione pozycje (np. koszt transportu, rozdrabnianie, suszenie i peletyzacja surowców) charakteryzowały się znaczną zmiennością. Całkowite nakłady energetyczne produkcji wynosiły średnio 1843,2 kWh Mg⁻¹, a najistotniejszym elementem w strukturze nakładów całkowitych było suszenie surowców, które pochłaniało średnio 1441,0 kWh Mg⁻¹. Najniższe koszty (339,7 € Mg⁻¹) i nakłady energetyczne (1448 kWh Mg⁻¹) produkcji peletu stwierdzono w przypadku trocin sosny. Były one odpowiednio o 5-8,5% i 48-53% wyższe w przypadku biomasy rolniczej SRWC. Również wskaźnik efektywności energetycznej produkcji peletu z trocin drzew leśnych był wyższy w stosunku do biomasy SRWC. Dlatego też dodanie min. 25% biomasy wierzby lub topoli do tanich trocin sosnowych może być dobrym sposobem uszlachetniania peletu z biomasy i rozszerzenia oferty surowca na rynku (szczególnie w sytuacji niedoboru trocin pochodzenia leśnego). Jednakże zwiększanie udziału biomasy SRWC w stosunku do trocin sosny i brzozy wiąże się ze zwiększeniem kosztów i energochłonności oraz spadkiem efektywności energetycznej produkcji peletów z tych mieszanin.

Artykuły naukowe wchodzące w skład pracy doktorskiej nie budzą zastrzeżeń, a wyniki tych prac podlegały wcześniej ocenie przez wysokiej klasy specjalistów, recenzentów i wydawców. Z tego powodu nie czuję się zobowiązana, żeby dodatkowo je oceniać.

Podsumowując, były to wszechstronne badania mające zarówno aspekt poznawczy, jak i praktyczny, bowiem ich efekty można bezpośrednio wdrożyć w praktyce rolniczej. Po analizie tekstu rozprawy doktorskiej stwierdzam, iż Autor zaprezentował wysoki poziom wiedzy, umiejętność trafnego rozumowania oraz opracowania i prezentacji wyników badań. Jest to bardzo wartościowe studium naukowe wnoszące nowe informacje do poznania „od pola do stołu” wpływu wybranych czynników agrotechnicznych na plonowanie i przydatność do produkcji peletu biomasy rolniczej trzech gatunków SRWC oraz w mieszaninach z najczęściej wykorzystywanymi w tym celu trocinami drzew leśnych. Należy także podkreślić umiejętność i swobodę korzystania z literatury naukowej i estetykę pracy.

5. Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę rangę uzyskanych wyników, poziom naukowy rozprawy doktorskiej, jak również dojrzałość naukową Doktoranta, stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Pawła Stachowicza spełnia kryteria określone w art. 187 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2022 poz. 574 ze zm.). Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi dotyczącymi szczegółowego trybu przeprowadzenia czynności w przewodach doktorskich, składam formalny wniosek do Rady Naukowej Dyscypliny Rolnictwo i Ogrodnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie o jej przyjęcie i dopuszczenie mgr Pawła Stachowicza do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jednocześnie ze względu na kompleksowość i szeroki zakres badań nad efektywnością energetyczną trzech ważnych gatunków wieloletnich roślin energetycznych oraz wyprodukowanego z ich biomasy peletu, mający, co niezwykle ważne, aspekt ekonomiczny, wnoszę o wyróżnienie pracy stosowną nagrodą.

Lublin, 19.06.2023 r.

Prof. dr hab. Barbara Kołodziej